

OŠETŘOVÁNÍ DEKUBITŮ

Miroslava Lahodová

Urologická klinika FN, Olomouc

Dekubity, neboli proleženiny jsou defekty kůže vyvolané většinou tlakem proti kosti v místech s malou vrstvou tukové nebo svalové tkáně. Čím je tenčí vrstva těchto tkání, tím je větší riziko jejich vzniku. Po dobu působení tlaku jsou tkáně špatně zásobovány živinami a kyslíkem, proto dochází k jejich postupnému odumírání a ke vzniku dekubitů. Ty se tvoří velmi rychle a v některých případech vznikají řádově během desítek minut. Rozsah poškození tkáně závisí na době a intenzitě tlaku, hmotnosti nemocného, na jeho pohyblivosti, na odolnosti organismu na tlak a na metabolickém stavu tkání. Významný je i vliv infekce.

Klíčová slova: dekubity, infekce, tkáň, kůže.

Urolog. pro Praxi, 2007;8(5): 245–246

Faktory ovlivňující vznik a vývoj dekubitů

Dlouhodobý tlak – nerozhoduje ani tak síla tlaku jako délka jeho trvání.

Tření – nejvíce působí v polosedě, kdy trup klouže po podložce směrem dolů, dochází ke tření kůže o podložku a poškozuje se tak povrchové vrstvy kůže.

Nepohyblivost pacienta – vymizí spontánní pohyb na lůžku a nedochází ke snižování tlaku na kůži.

Cévní faktory – jakákoliv porucha toku nebo objemu krve snižuje rezistenci kůže. Šok zahrnující periferní cévní selhání vytváří vážné nebezpečí vzniku dekubitů.

Výživa – nejkritičtější je hypoproteinémie, nízký přísun vitamínu C a nedostatek zinku.

Tělesná hmotnost – u kachektických nemocných je rizikem malá vrstva tukových tkání a u obézních špatná pohyblivost.

Inkontinence – vlhké prádlo zvyšuje tření, dochází k maceraci kůže, výkaly poškozuji povrch epitelu, způsobují až chemické poleptání.

Řada onemocnění a poruch jako je diabetes mellitus, anémie, polytraumata, poruchy vědomí, imunoprese a další zvyšují riziko vzniku dekubitů.

Věk – u starších nemocných vznikají proleženiny častěji, protože jsou častěji přítomny výše uvedené faktory.

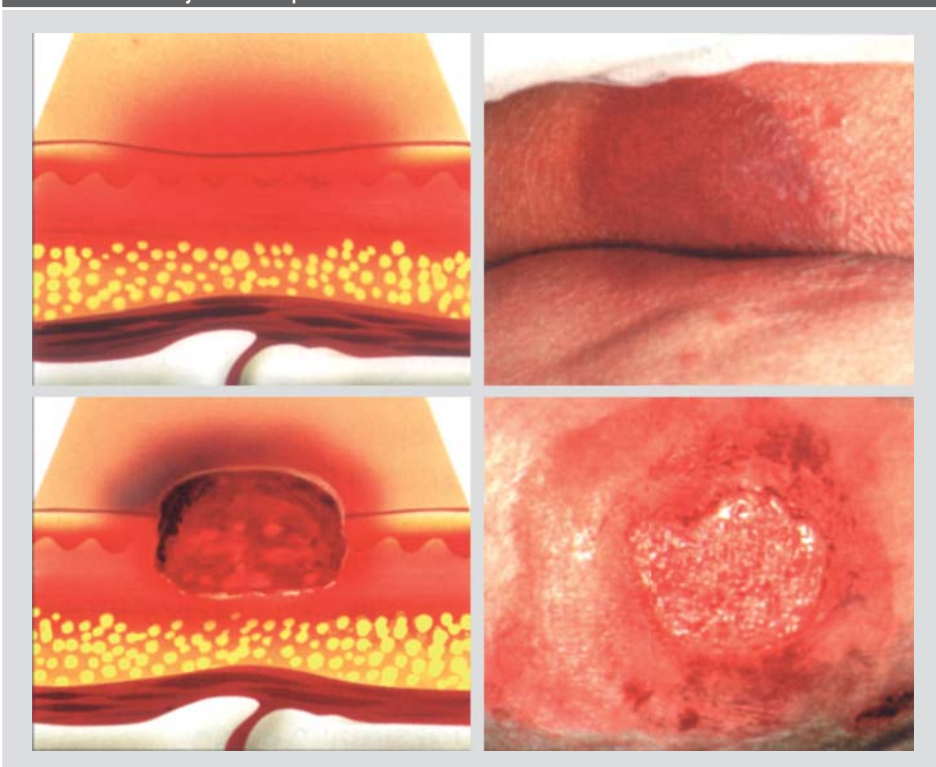
Klasifikace dekubitů

1. stupeň – ostře ohraničené zarudnutí kůže, které při zatlačení mizí. U osob s tmavou barvou kůže může být přítomno zblednutí kůže, edém či indurace.

2. stupeň – částečná ztráta epidermis a dermis, ale ještě bez zasažení subcutis. Jedná se o povrchový vřed, který vypadá jako eroze, puchýř nebo plochý kráter.

3. stupeň – poškození všech vrstev kůže, které může dosahovat až k fascii, ta sama však není za-

Obrázek 1. Dekubity 1. a 2. stupně

sažena. Vřed vypadá jako hluboký kráter s nebo bez podminování okolní tkáně.

4. stupeň – ztráta kůže v celé tloušťce s rozsáhlými nekrotizovanými tkáněmi a poškozením svalů, šlach a kostí, podminováním a tvorbou kapes.

Co dělat pro prevenci vzniku dekubitů

- Udržovat kůži v čistotě, umývat ji, dobře sušit a tím ji chránit před vlhkostí.
- Kůži lehce promaštovat.
- Lůžko udržovat v čistotě, používat příkrývky propustné pro páry.
- Polohovat pacienty, používat vhodné polohovací pomůcky, pro lepší přehled a orientaci používat polohovací záznam.
- Dbát na dostatečnou výživu – bílkoviny, vitamin C a zinek.

Obecné zásady konzervativní léčby dekubitů

- eliminace tlaku
- odstranění nektróz
- boj proti infekci
- odstranění bolesti
- podpora granulace
- podpora epitelizace.

Ošetřování dekubitů

Dekubity 1. stupně

Většinou stačí pouze odlehčení postižené oblasti od trvajících tlaku. Kůži udržovat čistou a suchou, nemasírovat, pouze vtírat ochranné masti či pěny. Nikdy nepoužívat masti, mléka či mazání obsahující kafr, ten zbytečně překrývá postiženou pokožku.

Dekubity 2. stupně

Je vhodné provést stěr na bakteriologické vyšetření. Zajistit odlehčení postižené oblasti, zvýšenou hygienu, při porušení pokožky přiložit sterilní krytí, léčit případnou infekci, podpořit granulaci a umožnit epitelizaci.

Ve fázi čištění rány je vhodný oplach proudem fyziologického nebo Ringerova roztoku, odstranění puchýře či krust. Vhodné je použití hydrogelového a savého krytí. Při výrazné sekreci je nutné chránit okolní kůži.

Ve fázi granulační je naším úkolem léčit infekci a tlumit sekreci z rány, nepoškodovat tvorbu granulací. Používají se hydropolymer, hydrokoloidy a opět absorpční krytí. Suchou ránu je nutné ošetřit takovými krytím, které vytvoří vlhké prostředí, v němž se aktivuje hojivý proces. V této fázi v žádném případě není vhodné používat buničitou ani papírovou vatu a už vůbec ne neprodyšné igelitové podložky.

Ve fázi epitelizační jsou vhodné hydrokoloidy, hydrogely, hydropolymer nebo polyuretanová pěnová krytí.

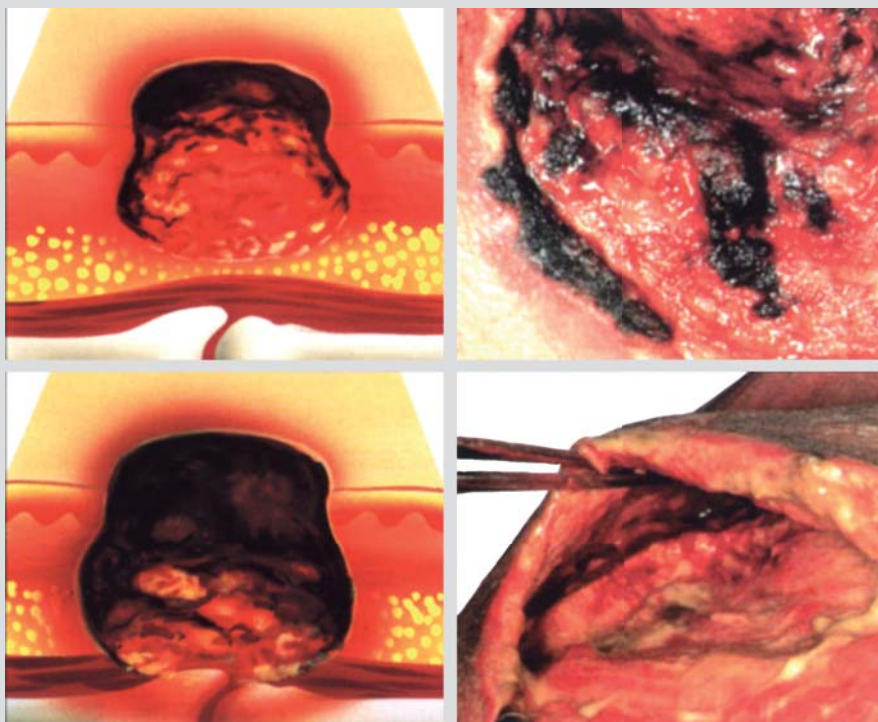
Dekubity 3. stupně

U tohoto stupně je charakteristické poškození všech vrstev kůže, které může dosahovat až k fascii. Defekt kryje buď suchá černá krusta, nebo rozbředlé nekrotické maso. Po eliminaci odumřelých tkání vznikají vředy s široce podminovanými okraji, protože defekt podkoží je vždy větší než defekt kůže. U ran krytých nektrózou nejprve odstraníme nekrotickou tkáň. Je třeba podpořit granulaci a epitelizaci, léčit infekci a zachytit sekreci vhodným krytím. U středně a silně secernujících ran používáme pro lepší granulaci tkáň hydropolymerový obvaz.

Dekubity 4. stupně

Bývá porušena pokožka, podkoží i svalstvo v plném rozsahu a dochází k obnažení kostí. Zásady

Obrázek 2. Dekubity 3. a 4. stupně

terapie platí jako u předchozích stupňů, zpravidla je však nutný chirurgický zákrok, v rámci kterého se porušené místo překryje kožním nebo svalovým lalokem.

Závěr

V široké nabídce obvazových materiálů a krytí se není jednoduché orientovat. Ideální obvaz je takový, který vytváří a udržuje v ráně optimální prostředí (teplota, vlhkost, pH.), je selektivně propustný, umožňuje výměnu plynů a vodních par, nepropouští vodu a bakterie z okolí, netraumatizuje ránu (nepřisychá ke spodině, není toxický), chrání ránu před infekcí, je dobře aplikovatelný a minimalizuje nutnost převazů. Ideální obvaz musí být dobře tolerován pacientem,

nesmíme zapomenout ani na ekonomičnost. Výběrem vhodného krytí naše péče o nemocného nekonečí. Je nutné sledovat reakci okolní kůže i reakci samotného dekubitu na vybrané krytí.

Polohování, časté a pravidelné ošetřování rány kvalitními krycími prostředky je základem úspěšného vyléčení mnohdy podceňovaných ale velmi nebezpečných defektů.

Miroslava Lahodová
Urologická klinika FN
I. P. Pavlova 6, 779 00 Olomouc
e-mail: mirkalahodova@seznam.cz